A TANTÁRGY ADATLAPJA

Egyetemes zenetörténet és zeneirodalom (Istoria muzicii universale)

Egyetemi tanév: 2026-2027

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeș–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
1.2. Kar	Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar
1.3. Intézet	Református Tanárképző és Zeneművészeti Intézet
1.4. Szakterület	Teológia
1.5. Képzési szint	Alapképzés (BA)
1.6. Tanulmányi program/ Képesítés	Református vallástanárképzés
1.7. Képzési forma	Nappali

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Egyetemes zenetörténet és zeneirodalom (Istoria muzicii universale)			A tantárgy kódja	TLM 1603
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Fekete Miklós				
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Fekete Miklós				
2.4. Tanulmányi év	3	2.5. Félév	2	2.6 Értékelés módja	Vizsga
2.7. Tantárgy rendszere	Kötelező			2.8. Tantárgy típusa	Szaktárgy

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszáma)

3.1. Heti óraszám	**2**	melyből: 3.2. előadás	**1**	3.3. szeminárium/labor/projekt	**1**
3.4. Tantervben szereplő összóraszám	24	melyből: 3.5. előadás	12	3.6 szeminárium/labor	**12**
3.5 Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					**óra**
3.5.1. A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása (ET)					28
3.5.2. Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					12
3.5.3. Szemináriumok/ laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása (nagyobb vagy egyenlő a tantárgy naptárában az ellenőrzési feladatokra előírt összóraszámmal)					24
3.5.4. Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					2
3.5.5. Vizsgák					2
3.5.6. Más tevékenységek: koncertrészvétel (opera, filharmónia, ANMGD, stb.), önálló zenehallgatás, konferencia-részvétel, nyílt intézményi programokon való részvétel, stb.					8
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összóraszáma					**76**
3.8. A félév összóraszáma					**100**
3.9. Kreditszám					**4**

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. tantervi	• általános történelmi és művészettörténeti ismeretekkel való rendelkezés
4.2. kompetenciabeli	• zenei képességekkel való rendelkezés (zenei hallás, ritmusérzék) • kottakövetési (kottaolvasási) készséggel való rendelkezés

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	• 75 %-os jelenléti kötelezettség • vetítő, hangfalak, zongora • kötelező olvasmányok tanulmányozása és a feladatok elvégzése

5.2. A szeminárium/ labor lebonyolításának feltételei	• 100 %-os jelenléti kötelezettség • szemináriumi feladatok megoldása (órák keretében és tanórákon kívül) • szemináriumi bemutatók megtartása

6.1. A tanulmányi program elvégzése során elsajátított kompetenciák (a tantervből kell átvenni)[1]

Szakmai kompetenciák	
Kompetencia kódja	**Kompetencia**
CP3	Zenét tanulmányoz
CP12	Azonosítja a zene jellegzetességeit
Transzverzális kompetenciák	
Kompetencia kódja	**Kompetencia**

6.2. A tanulmányi programra jellemző képzési eredmények (a tantervből kell átvenni)[2]

A tantárgy által megcélzott tanulási eredmények		
Kompetencia kódja	**Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)**	**Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)**
CP3	2. A hallgató azonosítja és leírja a különböző zenei kultúrák, stílusok, műfajok és zenei formák jellemzőit, összefüggésben más művészeti ágakkal és/vagy történelmi szempontokkal, különös tekintettel a szakterületére jellemző repertoárra.	2. A hallgató érvekkel alátámasztva kategorizálja a zenei műveket (a szakiránytól függően eltérő sajátosságokkal és összetettségi szinten), stilisztikai és formai-architektonikai jellemzőik alapján, figyelembe véve a történelmi és kulturális kontextust.
CP12	3. A hallgató azonosítja a zenei szakterülethez tartozó vagy ahhoz kapcsolódó releváns információforrásokat.	3. A hallgató kiválasztja és rendszerezi a zenei tárgyú, illetve a szakterülethez kapcsolódó információkat (történeti, kulturális, esztétikai, stilisztikai stb. szempontból).

7. Tárgy-specifikus tanulási eredmények

Ismeret és megértés (Knowledge and understanding)

[1] A tanulmányi program tantervéből át kell venni azokat a szakmai és/vagy transzverzális kompetenciákat, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. Minden kompetencia esetében változatlan formában át kell venni a teljes kijelentést, beleértve a kompetencia kódját is, ahogyan a tantervben megjelenik. Amennyiben a két kategória közül valamelyikből nem vesznek át kompetenciákat, a táblázatban az adott kategóriának megfelelő sort törölni kell.

[2] Meg kell említeni a tanulmányi programra jellemző képzési eredményeket, amelyek fejlesztéséhez az a tantárgy is hozzájárul, amelyhez az adott tantárgyi adatlap készült. A tantárgy típusának (alaptárgy/szaktárgy/kiegészítő tárgy) megfelelő jellemzőket változatlan formában kell átvenni a tantervből, és a kapcsolódó kompetencia jobb odalán kell feltüntetni.

• Azonosítja és leírja a különböző kultúrák, stílusok, műfajok és zenei formák jellegzetességeit, más művészeti területekkel és/vagy vallástörténeti vonatkozásokkal összefüggésben, különös tekintettel a szakirány specifikus repertoárjára. • Ismeri és használja a zenei vagy a területhez kapcsolódó releváns információforrásokat. • Azonosítja, meghatározza és leírja azokat a zenei nyelvi elemeket, amelyek a műelemzési módszerek alapját képezik, különös tekintettel a szakirány területére. • Ismerteti és osztályozza a (szakirány függvényében eltérő jellegű és összetettségű) zenei műveket stilisztikai sajátosságaik alapján, figyelembe véve a történeti és kulturális kontextust. • Hallás után felismeri a zeneirodalom paradigmatikus hangszeres, vokális, kamarazenei, szimfonikus és vokál-szimfonikus műveit. • Gyűjt, értékel, kiválaszt és rendszerezetten feldolgoz zenei vagy a területhez kapcsolódó információkat (történeti, kulturális, esztétikai, stilisztikai stb.). • Önállóan elemzi és értékeli az írott (partitúra) és a hangzó (audíció) anyag közötti összefüggést, a szakirányhoz igazodó, különböző korszakokból és stílushoz tartozó művek esetében.
Specifikus tudományos készségek (Specific academic skills)
• Folyamatosan bővíti, sokszínűsíti, árnyalja és finomítja saját művészi nézőpontját a zenei-művészeti terület releváns információforrásainak tanulmányozásával. • Kreatív és kritikai módon elemez a szakirány specifikus repertoárjához tartozó zenei alkotásokat.

8. A tantárgy tartalma

8.1 **Előadás**	Didakt. módszerek
1. a. Téma: A zene kezdetei. A zene eredete. Ókori zenekultúrák b. Kulcsszavak: művészettörténeti korszakok, zenei eredet, dallam-, ritmus-, formavilág, éneklésmód, hangszerek, egyszólamúság – többszólamúság, hangkészlet.	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
2. a. Téma: A középkor zenéje. A gregorián és a bizánci ének. Az egyszólamú világi zene. A lovagi dalkultúra – *troubadour*-ok és *trouvére*-k. Korai többszólamúság. b. Kulcsszavak: hagyományok, éneklési módok, hangrendszer és hangjegyírás, orgánum, műfajok, hangszerek, dalnokok, zeneszerzők	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
3. a. Téma: A zenei reneszánsz. b. Kulcsszavak: humanizmus, francia-németalföldi zene, olasz jelleg, olaszcentrikusság, hangjegynyomtatás, zenei stílus, periodizálás, zeneszerző-generációk, polifon, homofon, motetta, mise, madrigál, hangszerek	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
4. a. Téma: A reformáció zenéje. A protestáns korál kialakulása és későbbi zeneirodalmi jelentősége. b. Kulcsszavak: reformáció, reformátorok, tridenti zsinat, korál, zeneszerzők;	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming

5. a. Téma: A zenei barokk. b. Kulcsszavak: monódia, basso continuo, hangszerek, zenekar, opera, oratórium, mise, kantáta, szonáta, szvit, concerto, prelúdium, fúga, variáció, koncertálás-elv, dúr-moll rendszer, Firenzei Camerata, Monteverdi, Schütz, Lully, Purcell, Händel, Vivaldi, Bach	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
6. a. Téma: A zenei klasszika (klasszicizmus). Franz Joseph Haydn zenei jelentősége. b. Kulcsszavak: Bach-fiúk, gáláns-stílus, divertimento, szonáta, kvartett, szimfónia, opera, a klasszikus „Sturm und Drang", Haydn	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
7. a. Téma: Wolfgang Amadeus Mozart és Ludwig van Beethoven élete és zenei munkássága. b. Kulcsszavak: Mozart, Beethoven, szonáta, kvartett, concerto, operák, misék	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
8-1. a. Téma: A zenei romantika. A hangszeres virtuozitás előretörése. Műfajok és formák. A zenei programatizmus. b. Kulcsszavak: stílusjegyek, párizsi forradalmi romantika, virtuozitás, romantikus műfajújítások: etüd, Lied, szimfonikus költemény, programszimfónia, miniatűrök, rapszódia, zenedráma, abszolút zene – programzene polémiája, romantikus harmóniavilág, vezérmotívum, zenekari apparátus 8-2. a. Téma: Franz Schubert. Felix Mendelssohn-Bartholdy, Fryderyk Chopin, Hector Berlioz, Franz Liszt, Niccolò Paganini, Robert Schumann, Johannes Brahms. Pjotr Iljics Csajkovszkij és az Orosz Ötök zenei munkásságának jelentősége b. Kulcsszavak: virtuozitás, hegedűtechnika, zongoratechnika, zenekritikák, filharmóniai társaságok, műfajok, művek, stílusjegyek	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
9. a. Téma: A romantikus opera (francia opera, olasz, német). Georges Bizet, Gioacchino Rossini, Gaetano Donizetti, Vincenzo Bellini, Giuseppe Verdi, Giacomo Puccini, Richard Wagner b. Kulcsszavak: opera, sajátosságok, Gesamtkunstwerk, vezérmotívum, zenekar, hangszerek, sajátosságok, bel canto.	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
10. a. Téma: A romantikus nemzeti iskolák és képviselőinek jelentősége - Modeszt Musszorgszkij, Nyikoláj Rimszkij-Korszakov, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Leoš Janáček, Edward Grieg, Jean Sibelius, César Franck, Camille Saint-Saëns b. Kulcsszavak: nemzeti kolorit, realizmus, népdalgyűjtés, a népzene feldolgozása, szimfóniák, szimfonikus költemények, nemzeti operák, formakoncepció	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
11. a. Téma: Az utóromantika Anton Bruckner, Gustav Mahler, Max Reger, Richard Strauss zenéjében. b. Kulcsszavak: műfajok, alkotások, szimfónia, szimfonikus forma, zenekari apparátus, szerkesztés	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming

12-1. a. Téma: A 20. század zenéje. Általános ismertetés, stílusbeli pluralizmus (-izmusok), a zene felfogása, zenei formálás. b. Kulcsszavak: zenei felfogás, impresszionizmus, expresszionizmus, neoklasszicizmus, folklorizmus, aleatorika, elektronikus zene, stílusjegyek, a hagyományos zeneszerzői értékrend felbomlása, Debussy, Ravel, Bartók, Sztravinszkij, Schönberg, Webern, Berg, Honegger, Prokofjev, Hindemith, Kodály, Bartók, Enescu. 12-2. a. Téma: Populáris zene. Filmzene. Merre tovább? // Ismétlés. b. Kulcsszavak: stílusok, sajátosságok, képviselők, együttesek, alkotások.	- előadás - bemutatás - problematizálás - interaktív párbeszéd - brainstorming
8.2 **Szeminárium**	Didakt. módszerek
1. a. Téma: A zene kezdetei. A zene eredete. Ókori zenekultúrák b. Kulcsszavak: művészettörténeti korszakok, zenei eredet, dallam-, ritmus-, formavilág, éneklésmód, hangszerek, egyszólamúság – többszólamúság, hangkészlet.	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
2. a. Téma: A középkor zenéje. A gregorián és a bizánci ének. Az egyszólamú világi zene. A lovagi dalkultúra – *troubadour*-ok és *trouvére*-k. Korai többszólamúság. b. Kulcsszavak: hagyományok, éneklési módok, hangrendszer és hangjegyírás, orgánum, műfajok, hangszerek, dalnokok, zeneszerzők	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
3. a. Téma: A zenei reneszánsz. b. Kulcsszavak: humanizmus, francia-németalföldi zene, olasz jelleg, olaszcentrikusság, hangjegynyomtatás, zenei stílus, periodizálás, zeneszerző-generációk, polifon, homofon, motetta, mise, madrigál, hangszerek	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
4. a. Téma: A reformáció zenéje. A protestáns korál kialakulása és későbbi zeneirodalmi jelentősége. b. Kulcsszavak: reformáció, reformátorok, tridenti zsinat, korál, zeneszerzők;	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
5. a. Téma: A zenei barokk. b. Kulcsszavak: monódia, basso continuo, hangszerek, zenekar, opera, oratórium, mise, kantáta, szonáta, szvit, concerto, prelúdium, fúga, variáció, koncertálás-elv, dúr-moll rendszer, Firenzei Camerata, Monteverdi, Schütz, Lully, Purcell, Händel, Vivaldi, Bach	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
6. a. Téma: A zenei klasszika (klasszicizmus). Franz Joseph Haydn zenei jelentősége. b. Kulcsszavak: Bach-fiúk, gáláns-stílus, divertimento, szonáta, kvartett, szimfónia, opera, a klasszikus „Sturm und Drang", Haydn	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés

7. a. Téma: Wolfgang Amadeus Mozart és Ludwig van Beethoven élete és zenei munkássága. b. Kulcsszavak: Mozart, Beethoven, szonáta, kvartett, concerto, operák, misék	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
8-1. a. Téma: A zenei romantika. A hangszeres virtuozitás előretörése. Műfajok és formák. A zenei programatizmus. b. Kulcsszavak: stílusjegyek, párizsi forradalmi romantika, virtuozitás, romantikus műfajújítások: etüd, Lied, szimfonikus költemény, programszimfónia, miniatűrök, rapszódia, zenedráma, abszolút zene – programzene polémiája, romantikus harmóniavilág, vezérmotívum, zenekari apparátus 8-2. a. Téma: Franz Schubert. Felix Mendelssohn-Bartholdy, Fryderyk Chopin, Hector Berlioz, Franz Liszt, Niccolò Paganini, Robert Schumann, Johannes Brahms. Pjotr Iljics Csajkovszkij és az Orosz Ötök zenei munkásságának jelentősége b. Kulcsszavak: virtuozitás, hegedűtechnika, zongoratechnika, zenekritikák, filharmóniai társaságok, műfajok, művek, stílusjegyek	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
9. a. Téma: A romantikus opera (francia opera, olasz, német). Georges Bizet, Gioacchino Rossini, Gaetano Donizetti, Vincenzo Bellini, Giuseppe Verdi, Giacomo Puccini, Richard Wagner b. Kulcsszavak: opera, sajátosságok, Gesamtkunstwerk, vezérmotívum, zenekar, hangszerek, sajátosságok, bel canto.	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
10. a. Téma: A romantikus nemzeti iskolák és képviselőinek jelentősége - Modeszt Musszorgszkij, Nyikoláj Rimszkij-Korszakov, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák, Leoš Janáček, Edward Grieg, Jean Sibelius, César Franck, Camille Saint-Saëns b. Kulcsszavak: nemzeti kolorit, realizmus, népdalgyűjtés, a népzene feldolgozása, szimfóniák, szimfonikus költemények, nemzeti operák, formakoncepció	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
11. a. Téma: Az utóromantika Anton Bruckner, Gustav Mahler, Max Reger, Richard Strauss zenéjében. b. Kulcsszavak: műfajok, alkotások, szimfónia, szimfonikus forma, zenekari apparátus, szerkesztés	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
12-1. a. Téma: A 20. század zenéje. Általános ismertetés, stílusbeli pluralizmus (-izmusok), a zene felfogása, zenei formálás. b. Kulcsszavak: zenei felfogás, impresszionizmus, expresszionizmus, neoklasszicizmus, folklorizmus, aleatorika, elektronikus zene, stílusjegyek, a hagyományos zeneszerzői értékrend felbomlása, Debussy, Ravel, Bartók, Sztravinszkij, Schönberg, Webern, Berg, Honegger, Prokofjev, Hindemith, Kodály, Bartók, Enescu. 12-2. a. Téma: Populáris zene. Filmzene. Merre tovább? // Ismétlés. b. Kulcsszavak: stílusok, sajátosságok, képviselők, együttesek, alkotások.	- zenehallgatás - megfigyeltetés - problematizálás - interaktív párbeszéd - magyarázat - felfedeztetés - rendszerezés
Ajánlott könyvészet:	

- Dobák Pál, *A romantikus zene története*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998
- Gray, Anne, *Komolyzenei kalauz*, Tericum Kiadó Budapest, 2005
- Kelemen Imre, *A zene története 1750-ig*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998
- Kókai Rezső, *Századunk zenéje*, Zeneműkiadó Vállalat, Budapest, 1961
- Kroó György – Kárpáti János, *Muzsikáló zenetörténet*, I-IV kötet, Gondolat Kiadó, Budapest, 1964-73
- Michels, Ulrich, *Atlasz – Zene*, Athenaeum 2000 Kiadó, Budapest, 2003
- Pándi Marianne, *Hangversenykalauz* I. *Zenekari Művek,* II. *Versenyművek*., III. *Kamaraművek*, IV. *Zongoraművek,* Zeneműkiadó, Budapest
- Pécsi Géza, *Kulcs a muzsikához*, Kulcs a muzsikához Kiadó, Pécs, 2003
- Szabolcsi Bence, *A zene története*, Kossuth Kiadó, Budapest, 1999
- *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Macmillan Publishers Ltd., London, 2001
- Tóth Dénes, *Hangversenykalauz*, Zeneműkiadó, Budapest, 1956
- Várnai Péter, *Oratóriumok könyve*, Zeneműkiadó, Budapest, 1983
- Wilson-Dickson, Andrew, *A kereszténység zenéje*, Gemini Kiadó, Budapest, 1994
- Wörner, Karl H., *A zene története,* Vivace Zenei Antikvárium és Kiadó, Budapest, 2007

9. Értékelés

Tevékenység típusa	9.1 Értékelési kritériumok[3]	9.2 Értékelési módszerek[4]	9.3 Aránya a végső jegyben
9.4 Előadás	- **A**. vizsga: szóbeli / írásbeli / projekt, stb.; - **B**. vizsga: audíció (mű-, szerző- vagy stílus felismerése)	- problematizálás - számonkérés - vizsga	40% + 30%
9.5 Szeminárium/ Labor	- aktív szemináriumi jelenlét és tevékenység; - **C**: a kijelölt órai és önálló szemináriumi feladatok teljesítése (dolgozat / portfólió / projekt / zenei összeállítás, stb. elkészítése és bemutatása);	- folyamatos megfigyelés - portfólió - bemutatás	20%
	- **D**. hivatalból járó pontszám (1 jegypont)		10%

9.6 A teljesítmény minimumkövetelményei

- aktív részvétel az új témák kibontásakor és problematizálásakor (kurzus), illetve azok gyakorlati feldolgozásain (szeminárium, önálló feladatok és munkák) – az órák min. 75%-án;
- a félév alatti szemináriumi munkák 100%-os elvégzése kizáró jellegű feltétele a szessziós vizsgán való részvételnek;
- mindhárom vizsgarész (lásd a korábbi: **A**, **B** és **C)** esetében szükséges teljesíteni külön-külön is a hozzárendelt pontszám min. 50%-át;

[3] Az értékelési kritériumoknak közvetlenül tükrözniük kell a tanulmányi program és a tantárgy szintjén kitűzött képzési eredményeket. Pontosabban, a várható képzési eredményeknél felsorolt eredményeket értékelik.
[4] Javasolt mind a végső kiértékelési módszerek, mind a folyamatos kiértékelési stratégia meghatározása.

10. SDG-ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)[5]

	○	A fenntartható fejlődés általános ikonja

								
○	○	○	◉	○	○	○	○	○
								Nem alkalmaz-ható
○	○	○	○	○	○	○	○	○

Kitöltés időpontja:	Előadás felelőse:	Szeminárium felelőse:
2026. 04. 25.	dr. Fekete Miklós	dr. Fekete Miklós

Az intézeti jóváhagyás dátuma: Intézetigazgató:

[5] Válasszon ki egyetlen olyan ikont, amely az *Egyetemi folyamatban történő alkalmazására vonatkozó eljárás* szerint legjobban illeszkedik az adott tantárgyhoz. Ha a tantárgy általánosságban foglalkozik a fenntartható fejlődéssel (pl. bemutatja/bevezeti a fenntartható fejlődés általános kereteit stb.), akkor a Fenntartható Fejlődés általános ikonja rendelhető hozzá. Ha egyetlen ikon sem vonatkozik a tantárgyra, válassza az utolsó opciót: *„Nem alkalmazható”.*